

КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.98

**КРИМІНАЛІСТИКА – ЯК ІНТЕГРАТИВНА НАУКА:
ТОЧКИ ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З СОЦІОЛОГІЄЮ**

Даньшин М. В.,

доктор юридичних наук, доцент,
заступник декана з наукової роботи
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: У статті з позиції криміналістики, як спеціальної комплексної та інтегральної юридичної науки, досліджений міждисциплінарний зв'язок з соціологією за допомогою аналізу процесів диференціації та інтеграції наукових знань – як провідних тенденцій формування та розвитку криміналістичної науки. Автор аргументує необхідність створення нової криміналістичної теорії «криміналістичне інтегрування», як базису для дослідження впливу загальних процесів диференціації та інтеграції наукового знання на криміналістику, зміни її функціонального призначення, соціального навантаження та структури.

Ключові слова: знання, наука, диференціація, інтеграція, криміналістика, соціологія, соціологія права, криміналістичне інтегрування.

Аннотация: В статье с позиции криминалистики, как специальной комплексной и интегральной юридической науки, исследована ее междисциплинарная связь с социологией при помощи анализа процессов дифференциации и интеграции научного знания – как ведущих тенденций формирования и развития криминалистической науки. Автор аргументирует необходимость создания новой криминалистической теории «криминалистическое интегрирование», как базиса для исследования воздействия процессов дифференциации и интеграции научного знания на криминалистику, изменений в ее функциональном предназначении, социальной нагрузки и структуре.

Ключевые слова: знание, наука, дифференциация, интеграция, криминалистика, социология, социология права, криминалистическое интегрирование.

Annotation: This article from the perspective of criminology as a special comprehensive and integrated legal science, to investigate its relationship with sociology Interscience by analyzing the processes of differentiation and integration of scientific knowledge – as the leading trends in the formation and development of forensic science. The author argues the need for a new theory of forensic «forensic integration» as the basis for the study of the impact of the processes of differentiation and integration of scientific knowledge on criminology, changes in its functional purpose, the social burden and structure.

Key words: knowledge, science, differentiation, integration, criminology, sociology, sociology of law, forensic integration.

Велике значення для встановлення справжнього функціонального навантаження з боку соціуму на криміналістичну науку, визначення основних подальших шляхів удосконалення криміналістики, що пов'язані з процесами інтегрування різних знань у діяльність з протидії злочинності, – є вирішення питання щодо місця криміналістики в системі сучасного наукового знання. Аналіз процесів криміналістичного інтегрування дозволяє впевнено констатувати, що криміналістика, як наукова галузь, користується ідеями, теоріями, методами, фактологією та іншими даними значного числа наук і активно взаємодіє з багатьма з них. Процес взаємодії знаходиться у підлеглому стані порівняно з функціями криміналістики. Досягнення різних наук, прямо чи опосередковано, використовуються в діяльності, що спрямована на протидію злочинності, інші їх можливості доцільно розглядати як другорядні для криміналістики.

Взагалі наявність великих міждисциплінарних зв'язків криміналістики пояснюється по-перше, тим, що криміналістика є складною наукою з розвинутою системою знання щодо механізму злочину та діяльності з протидії злочинності, фундаментом для якої є положення інших наук, поперед за все юридичних. По-друге, процеси інтеграції різних

знань у криміналістиці «підбудовуються» під її службову роль та визначаються здатністю різних знань бути «задіяними» у розслідуванні та розкритті злочинів. Загальна функція криміналістики – ефективно протидіяти злочинності пов'язує її з іншими видами знань та уявлень про навколишній світ.

Одним із векторів подальшого удосконалення криміналістики представляється вирішення питання щодо її місця в загальній системі наук, тобто відзеркалення загальних процесів інтеграції та диференціації наукового знання. На нашу думку, знаходження правильної відповіді на це є запорукою успішного вирішення, у свою чергу, інших злободенних питань криміналістики, як то: завдання та функції цієї науки в сучасних умовах, зміст навчального курсу криміналістики, розуміння кола суб'єктів, які застосовують криміналістичні знання на практиці та ін. Криміналістика, як юридична наукова галузь, має свій предмет дослідження, свої функції та методи. В ній активно відбувається процес безперервного накопичення наукового знання, який підпадає під закономірності диференціації та інтеграції знання. Разом з тим, у криміналістиці загальні закони розвитку науки знаходять специфічний прояв у межах так званого криміналістичного інтегрування.

Саме на цю обставину вказували ще Р. С. Белкін і А. І. Вінберг: «загальним законам розвитку науки в криміналістиці відповідають такі специфічні закони її розвитку як, по-перше, зв'язок і спадкоємність між існуючими і тими, що виникають, криміналістичними концепціями; по-друге, активне творче пристосування для цілей судочинства сучасних досягнень тих наук, чий положення не можуть бути прямо, безпосередньо, без спеціального пристосування використані в практиці боротьби зі злочинністю; по-третє, обумовленість криміналістичних рекомендацій потребами практики боротьби зі злочинністю та вдосконалення цієї практики на базі положень криміналістичної науки» [1, с. 53-55].

Наука в цілому пройшла свій складний шлях розвитку і, за порівняно короткий історичний термін, вже зараз досягла грандіозних результатів, які стосуються кожного з нас. Слід зазначити, що у наукознавчих дослідженнях питання щодо закономірностей розвитку науки знайшло досить широке висвітлення у дослідженнях С.Ф. Анісімова, В.Г. Афанасієва, Р.С. Белкіна, М.К. Вахтоміна, П.П. Гайдєнко, В.С. Готта, О.Г. Данільяна, І.М. Даньшина, О.Г. Дробницького, Б.М. Кедрова, Н.І. Кліменко, Р.Г. Кравченко, Є. В. Кузнецова, І.І. Леймана, В.Г. Лукашевича, Ю.Г. Маркова, В.І. Метлова, О.О. Печьонкіна, Д.О. Поспєлова, П.О. Рачкова, П.Г. Рєдькіна, Г.І. Рузавіна, В.К. Слєчевського, В.С. Стєпина, В.М. Трубнікова, В.С. Тєхтіна, В.І. Купцова, О.П. Сідорєнко, Дж. Холтона, К. Хюбнера, В.С. Швирьова, В.А. Штоффа, О.О. Ексархопуло, Б.Г. Юдіна та ін. Ми не вважаємо за необхідне зараз спеціально зупинятися на ньому, а лише зазначимо, що розвиток науки підпорядкований як загальним, властивим усьому суспільству законам, так і специфічним, її внутрішніми законами [2, с. 49-51]. Розрізняють загальні закони розвитку науки, пов'язані з нею в цілому, і закони, що діють щодо окремих її галузей [3, с. 93-100]. З усіх відомих загальних законів розвитку наукового знання можна виділити такі, що знаходять найбільш повний прояв у становленні та розвитку криміналістичної науки.

Процес інтеграції та диференціації наукового знання характерний для розвитку науки в цілому. Він набуває винятково важливого значення, охоплюючи як науку в цілому, так і окремі її галузі. Процес диференціації почався з моменту виникнення наукового знання та є одним з найбільш ефективних факторів її розвитку. Диференціація науки є силою, яка знаходить відповідь на множинні запити навколишнього середовища силами окремих наукових комплексів. Поява нових запитів спонукає до нових можливостей диференціації. Однак, неможливість знаходити такі відповіді спонукає до розвитку іншого процесу – інтеграції знання. Таким чином, увесь розвиток науки складався так, що диференціацію наукового знання супроводжував процес його інтеграції.

На етапі становлення криміналістики, як самостійної галузі наукового знання, диференціація, з одного боку, виражала відношення криміналістики до інших юридичних наук, а з іншого – відношення консолідованих криміналістичних знань до даних

інших наук, що обслуговують потреби кримінального судочинства: судової медицини, судової психіатрії, судової хімії тощо. Цей процес привів до визначення місця криміналістики в системі юридичних наук і до відмежування криміналістики від родинних галузей природничих наук. Інтеграція знання на цьому етапі виражалася переважно у пристосуванні криміналістики до потреб судочинства за допомогою даних природничих і технічних наук. Ці дані в перетвореному вигляді ставали частиною змісту криміналістичної науки. Так виникли дактилоскопія, судова фотографія, трасологія, судове почеркознавство та інші розділи криміналістики [1, с. 58].

Зараз у криміналістиці вже назріла ситуація при якій необхідно розглядати доцільність процесів перетворення криміналістики у іншу галузь наукового знання, що не має головним своїм завданням протистояти злочинності, з позиції розуміння окремих процесів диференціації та інтеграції наукового знання. У результаті чого уявляються закономірним розробка нового криміналістичного вчення – криміналістичне інтегрування. Під інтегруванням ми розуміємо процеси зближення та зв'язку наук, що проходять поряд з процесами їх диференціації [4, с. 494].

Ми вважаємо, що процеси інтеграції мають певні закономірності свого віддзеркалення на криміналістиці, вони знаходяться в певній системі та підпорядковуються функціональному призначенню криміналістичної науки. Інтеграція знання, взаємопроникнення наук – це самостійне криміналістичне вчення про закономірності відомі криміналістики у майбутньому та її здатність залишатися у сфері юриспруденції та ефективно відповідати на запити практики протидії злочинності.

З урахуванням тенденцій інтеграції наукового знання, на базі цієї криміналістичної теорії «криміналістичне інтегрування», можемо знайти відповіді на досить актуальні зараз питання криміналістичної науки. Так, криміналістичне вчення про інтеграцію знання допоможе правильно визначити дійсно перспективні тенденції розвитку науки криміналістики в майбутньому, наприклад, відповісти на питання: Якою є природа сучасної криміналістики? Що входить до предмету її пізнання? Які соціальні функції виконує криміналістика? Чи є сенс говорити про криміналістику захисту, криміналістику обвинувачення, судову криміналістику? Доцільно порушувати систему криміналістики, що вже склалася, як єдину цілісну систему специфічних знань і перетворювати її на систему окремих криміналістик? Який повинен бути зміст кожного розділу криміналістики? Який подальший розвиток криміналістики?

Розробка самостійного криміналістичного вчення про інтеграцію здатна «очистити» її від штучно привнесених інших окремих теорій, які «розмивають» функціональне призначення криміналістики та є небезпечними для її подальшого розвитку. Так, проблемою формування системи окремих криміналістичних теорій на сьогоднішній день виступає привнесення в загальну теорію криміналістики недостатньо аргументованих або

маловідомих теоретичних конструкцій [5, с. 224]. У їх числі можна назвати: криміналістичну ейдологію; криміналістичну фактологію; криміналістичну евристику; криміналістичну феноменологію; криміналістичну інтерпретацію; теорію криміналістичного програмування експертно-креативних систем [6, с. 19]; криміналістичну гомологію [7, с. 57]; криміналістичну кадаврологію; теорію ускладненого безпосереднього пізнання; теорію розпізнавання [8, с. 36].

Уявляється, що з позиції прийняття концепції безумовного впливу процесів інтеграції наукового знання на загальний процес розвитку криміналістики, можливо відповісти на питання доцільності видозміни її структури. Не тільки дослідити прагнення окремих вчених до «зламу» усталених у криміналістиці системних утворень і розташування на їх місці нових побудов, але і необхідності перегляду традиційної чотирьохелементної системи криміналістичної науки, процесу вдосконалення науки як такого.

Криміналістика є спеціальною, комплексною, інтегральною юридичною наукою, бо володіє різнобічними зв'язками з багатьма науками і використовує їх знання в своїх цілях. При цьому вона не вторгається в сфери інших наук і механічно не поглинає їх. І в той самий час, сама не розчиняється в інших знаннях. Криміналістика лише синтезує їх різні дослідження з питань протидії злочинності, що проводяться представниками інших наук, реципієє окремі їх досягнення і положення, які стикаються до певної міри з проблемами злочинності, творчо адаптує подібні запозичення для своїх потреб, а окремими з них керується у напрямі розробки і застосування власного арсеналу знань. Спираючись на все це, криміналістика формулює і обґрунтовує власні висновки, положення та рекомендації. Запозичені таким чином знання використовуються в криміналістиці також для створення і вдосконалення свого понятійного апарату. Окремі методи інших наук використовуються, переорієнтовуються при здійсненні криміналістикою основного свого спеціального призначення – слугувати для розкриття і розслідування злочинів.

Незважаючи на широкий комплексний та інтегральний підхід при здійсненні різних завдань протидії злочинності, криміналістика має свій предмет і методи, адже використовує певну сферу суспільних відносин, має свої чіткі межі поряд з іншими суміжними юридичними знаннями. Криміналістика самостійна юридична наука про систему принципів і методів пізнання механізму злочинної діяльності та діяльності з розслідування і розкриття злочинів. Їй належить провідна роль серед інших юридичних наук у вирішенні зазначених проблем. Ніяка інша наукова галузь взагалі спеціально не зорієнтована соціумом на це. Причому зазначимо, що криміналістичні знання не є ізольованими, замкненими. Вони затребувані іншими юридичними науками при створенні останніми своїх теоретичних положень, при аргументації власних висновків.

З цього приводу доцільно зазначити, що сьогодні, напевно, в кожному сучасному вітчизняному та зарубіжному підручнику з криміналістики існує

згадка про місце криміналістики в системі наукового знання. Однак розгляду питань саме щодо місця цієї науки в системі наукового знання приділяється мінімальна увага або, насправді, взагалі не йдеться, а висвітлюється певне взаємопроникнення криміналістики з деякими науками, а також окремі значення того зв'язку криміналістики з іншими науками, які застосовуються у процесі протидії злочинності.

Останнім часом дедалі більше зростає інтерес вітчизняних і зарубіжних учених до проблематики місця криміналістики в системі наукового знання і пов'язаних з нею окремих теоретико-практичних питань, таких як Т. В. Авер'янова, О. Я. Баєв, В. П. Бахін, І. О. Возгрін, Т. С. Волчецька, А. В. Дулов, А. В. Іщенко, Є. П. Іщенко, Н. І. Клименко, В. Я. Колдін, В. О. Коновалова, М. А. Погорєцький, В. Г. Лукашевич, О. С. Подшибякін, В. П. Проценко, Є. Р. Россинська, Т. О. Сєдова, Є. В. Смахтін, В. Ф. Статкус, В. М. Терехович, О. Г. Філіпов, О. В. Челишева, В. Ю. Шепітько, М. П. Яблоков та ін. Ця обставина є досить логічною і закономірною, оскільки пізнання цієї проблематики відображає тенденції розвитку самої криміналістичної науки. Особливе місце в цій проблематиці займає аналіз зв'язку криміналістики із загальнотеоретичними юридичними науками. Здійснюючи дослідження у цій сфері, слід зазначити, що перед нами постала проблема, що виражається у тому, що до теперішнього часу взагалі майже не досліджувалися такі зв'язки криміналістики з окремими науками. Їх зміст, на жаль, не цікавив учених-криміналістів, а існуючі згадки про них у літературі різко відрізняються від звичного суто прагматичного підходу до криміналістики.

У сучасних умовах всебічного зростання значення демократичних цінностей у суспільному розвитку, такий підхід стає неприйнятним і вимагає більш точного визначення місця і значення криміналістики в системі наукового знання, що має враховуватися як у її загальній, так і в окремих теоріях. Отже, йдеться не про чергове збільшення наукознавчих положень криміналістики, а про уточнення сутності криміналістичного наукового знання, його більш правильне розуміння і розвиток [9, с. 111].

Ефективність криміналістики визначається здатністю здійснювати покладені на неї суспільством завдання з протидії злочинності, яка є складним і багатогранним соціальним феноменом. Саме через це життєздатність практично всіх криміналістичних рекомендацій залежить від здатності цієї науки глибоко проникнути в численні сфери суспільного життя, а отже, і немислима без широкого використання досягнень різних наук, які вивчають закономірності соціального розвитку і закони поведінки людей.

Зазначена обставина пояснює взаємодію криміналістики з низкою наук про суспільство і людину, зокрема, з соціологією права. Взагалі соціологічна галузь знань має своїм предметом життя суспільства. Крім суспільства в цілому як цілісного організму, що проявляється у складній системі суспільних відносин, соціальних інститутів, взаємопов'язаних між собою, вона вивчає окремі сторони цього складного організму: соціологію

особистості, умови формування її поглядів, соціологію сім'ї, соціальних груп, найближчого оточення індивідів, праці, зайнятості, вільного часу, освіти, дозвілля, проблеми міграції та урбанізації та ін. У межах соціології права істотне місце в ній відводиться соціальній патології: проблеми алкоголізму, наркоманії, проституції, безробіття, негативної ролі засобів масової інформації та інших соціальних аномалій як неогожних, суспільно шкідливих, так і суспільно небезпечних.

Викладене має, безсумнівно, велике значення для криміналістики, бо вона, пропонуючи і застосовуючи специфічний алгоритм протидії злочинності, просто змушена його пристосовувати під реальні життєві умови, які сприймає через призму спеціальної науки – соціології права.

Якщо предметом соціології є соціальні відносини, то предмет соціології права – це соціальні відносини, виражені у зв'язку природного і позитивного права. Таке визначення впливає з сутності кожної сторони права та їх значення для суспільства [10, с. 88].

Соціологія права – це наука про загальні та специфічні соціальні властивості, закономірності і механізми взаємодії суспільства, як соціальної системи, і права як його підсистеми, як засобу соціального регулювання. Найважливішими функціями соціології права, як і кожної наукової дисципліни, є теоретична (методологічна) та практична. Відповідно до цих двох основних функцій можна було б виділити дві моделі, два види соціології права: суто соціологію права і прикладну соціологію права [11, с. 8, 15].

Виникаючи на межі соціології та юриспруденції, соціологія права тим не менше оформилася і утверджується як окрема самостійна наукова дисципліна в межах предметної сфери однієї з суміжних наук – юриспруденції або загальної соціології. У цьому сенсі соціологія права можлива і як юридична дисципліна (окрема галузь юридичної науки), і як соціологічна дисципліна (окрема галузь соціології) [12, с. 13]. Тому, як зазначив А. Підгурецький, виділяючи такі методологічні моменти, що визначають специфіку соціології права як науки, «...соціологія права ставить своїм завданням пізнання права в його дії, з'ясування умов ефективності цієї дії, вона намагається встановити, які саме правові інструменти є найефективнішими для здійснення змін у політичній думці, в економічних ситуаціях і в міжсуб'єктних відносинах між людьми. Вона досліджує можливі негативні наслідки дії права; розкриває підґрунтя різноманітних соціальних міфів, пов'язаних з правом; вивчає генезис таких міфів.

Соціологія права займається проблемами дії права, перш за все для того, щоб давати соціо-технічні рекомендації, які дозволили б здійснювати раціональні та ефективні перетворення соціальної дійсності, вона також створює теоретичну базу для розвитку наукової політики в сфері права» [13, с. 16].

Саме тому у межах соціології права існує специфічна її галузь – соціологія злочинності, яка вивчає злочинність як соціальну аномалію в суспільстві, соціальних групах і серед окремих індивідів [14]. Специфіка дослідження соціології злочинності полягає в тому, що вона, поряд зі злочинами проти закону, вивчає соціально небезпечні

діяння, які призводять до безпосереднього злочину, тобто девіантну поведінку, фактичні злочини, вчинки, що руйнують мораль. Крім того, на базі цієї галузі вивчають соціальні причини злочинності, заходи її попередження, тенденції зміни злочинності в суспільстві, соціальний склад злочинців, види злочинів, прогнозують розвиток злочинності. У цьому аналізі вони спираються на дані статистики, дослідження соціальних психологів, психіатрів, демографів та правознавців-криміналістів.

Зрозуміло, що найближче серед інших наук до соціології злочинності стоїть криминологія [15], однак саме дані криминологічної науки є запорукою досягнення завдань цієї галузі соціології права, яка б не мала у своєму арсеналі особливого емпіричного матеріалу у вигляді практики розкриття та розслідування злочинів на місцях. Та навпаки, соціологія права, у свою чергу, доповнює криминологію інформацією суто соціологічного формату та структуризовану під впливом права, надає цінні дані криминології, які знаходять своє місце у криминологічній характеристиці злочинів. Саме ця соціолого-правова інформація є тим чинником, який не лише збагачує її своєрідними відомостями щодо окремих елементів криминологічної характеристики злочинів, а взагалі надає можливості цій науковій криминологічній категорії відповідати вимогам сучасності та не відставати від практики протидії злочинності.

Більше того, соціологія права як наука «скерована на те, щоб пізнавати реальну соціальну дійсність у контексті функціонування правових чинників, механізмів впливу права на соціальні відносини і зворотнього впливу соціальних відносин на формування права (...) та безпосередньо звертається до дійсності, намагається емпірично описати її, створити найбільш повний і виразний її образ» [13, с. 17], бере активну участь у розробці особливої стратегії держави, спрямованої на протидію злочинності. Цією рисою вона також взаємопов'язана з криминологічною наукою, функціональне призначення якої – протидія злочинності.

Зв'язок криминології із загальною соціологією не обмежується лише цим. Ми вважаємо за необхідне, особливо виділити той факт, що в криминологічній науці використовуються методи конкретно-соціологічних досліджень. І в той же час, що дуже важливо, криминологія збагачує соціологію своїми основними поняттями, результатами своєї практичної участі у протидії злочинності, вказує їй критерії розмежування злочинності від інших соціальних аномалій, надає їй апробовані результати свого впливу на злочинність. Це здійснюється на базі співвідношення криминології з соціологічною наукою, можливо, навіть, не в межах соціології права.

Таким чином, вплив загальних процесів інтеграції та диференціації наукового знання є провідною тенденцією формування та розвитку всієї криминології. Ці процеси мають своє специфічне вираження у криминології. Ми вважаємо, що функціональне призначення криминологічної науки – забезпечувати ефективну протидію злочинності, є тією гранню переломлення, через призму якої повинні характеризуватися усі процеси залучення

інших наукових знань до криміналістики. Тому є сенс говорити про існування самостійного криміналістичного інтегрування, тобто такого процесу зближення наукового знання у єдину систему, котра підпорядкована завданням розкриття та розслідування злочинів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкин Р. С. Криминалистика. Общетеоретические проблемы [Текст] / Р. С. Белкин [и др.]. – М. : Юрид. лит., 1973. – 304 с.
2. Рачков П. А. Наукоеведение. Проблемы, структура, элементы [Текст] / П. А. Рачков. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1974. – 180 с.
3. Лешкевич Т. Г. Философия науки [Текст] : учеб.пособ. / Т. Г. Лешкевич. – М. : Инфра-М, 2008. – 272 с.
4. Большой Советский энциклопедический словарь [Текст] / гл. ред. А. М. Прохоров. – 2-е изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 1600 с.
5. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистика [Текст] / Р. С. Белкин. – М. : НОРМА (Издат. гр. НОРМА – ИНФРА-М), 2001. – 240 с.
6. Зорин Г. А. Теоретические основы криминалистика [Текст] / Г. А. Зорин. – Мн. : Амалфея, 2000. – 416 с.
7. Образцов В. А. Криминалистическая дидактика: еще раз об изменении научной парадигмы [Текст] / В. А. Образцов // Российское законодательство и юридические науки в современных условиях: состояние, проблемы, перспективы. – Тула : Изд. Тульск. гос. ун-та, 2000. – С. 51–59.
8. Криминалистика [Текст] : учебник / отв. ред. В. Е. Корноухов. – М. : Юрист, 2000. – 544 с.
9. Возгрин И. А. Введение в криминалистику: история, основы теории, библиография [Текст] / И. А. Возгрин. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 475 с.
10. Некрасов А. И. Основы социологии [Текст] : конспект лекций / А. И. Некрасов. – Х. : ООО «Одиссей», 2002. – 319 с.
11. Социология права [Текст] : підручник для студентів юрид. спец. вищих навчальних закладів / М. І. Панов [та ін.]; за ред. Н. П. Осипової. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 276 с.
12. Социология права [Текст] : навчальний посібник // за заг. ред. д. ю. н., проф. О. М. Джужи. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. – 286 с.
13. Подгурецкий А. Очерк социологии права [Текст] / А. Подгурецкий. – М. : Мысль, 1974. – 112 с.
14. Рущенко І. П. Соціологія злочинності : монографія. – Харків : Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. – 370 с.
15. Данышин М. В. Взаимосвязь криминалистика с криминологической наукой / М. В. Данышин // Экономика и право Казахстана. – 2013. – № 22 (454). – С. 40–44.

УДК 343.102

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ЕКСПЕРТАМИ – ЕКОНОМІСТАМИ

Марушев А. Д.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Анотація: Стаття присвячується вивченню теоретичних основ взаємодії слідчого й експерта. З урахуванням кримінально-процесуальної специфіки функціональних завдань слідчого й експерта, пропонується новий науковий підхід до визначення та розуміння основних принципів їхньої взаємодії у процесі досудового розслідування. Запропоновані підстави класифікації принципів взаємодії слідчого з експертом – економістом.

Ключові слова: криміналістика, взаємодія, слідчий, експерт-економіст, господарські злочини, принципи, досудове слідство, кримінальне провадження, розслідування.

Анотация: Статья посвящается изучению теоретических основ взаимодействия следователя и эксперта. С учетом уголовно-процессуальной специфики функциональных задач следователя и эксперта, предлагается новый научный подход к определению и пониманию основных принципов их взаимодействия в процессе расследования. Предложены основания классификации принципов взаимодействия следователя с экспертом – экономистом.

Ключевые слова: криминалистика, взаимодействие, следователь, эксперт-экономист, хозяйственные преступления, принципы, досудебное следствие, уголовное производство, расследование.

Annotation: This paper is devoted to the study of the theoretical foundations of interaction investigator and expert. Taking into account the specifics of criminal procedure of the functional tasks of the investigator and expert, we propose a new scientific approach to the identification and understanding of the basic principles of their cooperation during the investigation. Proposed base classification principles of interaction with an expert investigator – economist.

Key words: forensics, interaction, investigator, expert economist, economic crimes, principles, pre-trial investigation, criminal proceedings, investigation.

Розслідування злочинів являє собою цілеспрямовану діяльність слідчого стосовно встановлення істини. Аналіз практики свідчить, що успіх у розслідуванні господарських злочинів значною мірою визначається узгодженою взаємодією слідчого з учасником кримінального провадження,

особливо з експертами економістами. Необхідність залучення різномірних фахівців для надання допомоги слідчому у кримінальному провадженні була усвідомлена практиками вже в другій половині ХІХ сторіччя. У цьому зв'язку не дивно, що в наукових працях, і насамперед у працях вчених-криміналістів, проблема взаємодії слідчого зі спеціалістами стала досить активно розроблятися.

© Марушев А. Д., 2014